

22 483

Wijziging van het Wetboek van Strafvordering, het Wetboek van Strafrecht en enige andere wetten (getuigenbescherming)

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR JUSTITIE¹

Vastgesteld 28 september 1993

1. Algemeen

Het voorbereidend onderzoek gaf aanleiding tot het formuleren van de volgende opmerkingen en vragen.

De leden van de **CDA**-fractie hadden met bijzondere belangstelling kennis genomen van het onderhavige wetsvoorstel. Naar hun oordeel lijkt het voorliggend wetsvoorstel een zo zorgvuldig mogelijke oplossing te willen geven voor de situatie dat er sprake is van een ernstige inbreuk op de rechtsorde waarbij de waarheidsvinding van bijzonder belang is en getuigen wegens bedreiging geen verklaring willen afleggen. Gelet op deze gesignaleerde zorgvuldigheid en omdat het voor eenieder van belang kan zijn dat er, met name bij de onderhavige regeling sprake is van eenduidige wetgeving, hadden deze leden een aantal, vooral redactionele, vragen.

De leden van de fractie van de **PvdA** hadden met instemming kennis genomen van het wetsvoorstel. Het leek hun, dat gekomen was tot een evenwichtige afweging van de verschillende hier in het geding zijnde fundamentele rechten en belangen.

De leden van de fracties van **D66** en **VVD** hadden op dit moment geen behoefte aan het stellen van schriftelijke vragen. Zij behielden zich echter het recht voor bij de plenaire behandeling van het wetsvoorstel wel het woord te voeren.

De leden van de **SGP**-fractie konden zich vinden in de uitgangspunten van het wetsvoorstel. Wel achtten zij het een bezwaar dat over de aard en omvang van het probleem van de bedreigde getuige in Nederland blijkbaar weinig bekend is. Ook achtten zij het een bezwaar dat niet door middel van een eenvoudig formeel criterium viel vast te stellen voor welke delicten de beoogde regeling zal gelden.

¹ Samenstelling: Fleers (CDA), Glasz (CDA), Wagemakers (CDA) (voorzitter), Mastik-Sonneveldt (PvdA), Van Veldhuizen (PvdA), Glastra van Loon (D66), mw. Vrisekoop (D66), Heijne Makkreel (VVD), Talsma (VVD), mw. Bolding (GroenLinks), Holdijk (SGP), Schuurman (RPF) en Veling (GPV).

2. De hoofdlijnen van het onderhavige wetsvoorstel

2.1 *De aan een bedreigde getuige te stellen eisen (artikel 226a, eerste lid). De met het oog op de erkenning als bedreigde getuige te volgen procedure (artt. 226a, tweede en derde lid en 266b).*

Artikel 226a

De leden van de **CDA**-fractie merkten op dat artikel 226a, 1e lid, bepaalt dat de rechter-commissaris ambtshalve kan bevelen dat de identiteit van de getuige verborgen wordt gehouden.

Het tweede lid van dit artikel bepaalt dat de officier van justitie, de verdachte en diens raadsman en de getuige in de gelegenheid worden gesteld «daaromtrent» te worden gehoord.

Deze leden stelden hierover de volgende vragen.

Betekent dit dat alle in art. 226a, tweede lid genoemde personen omtrent een ambtshalve bevel in de gelegenheid worden gesteld te worden gehoord?

Wordt ieder van de in art. 266a, eerste lid genoemde personen in de gelegenheid gesteld te worden gehoord indien één van hen een vordering c.q. verzoek heeft ingediend? Zo nee, is de redactie van art. 226a, tweede lid in dat geval juist te achten?

Waarom wordt in art. 226a, eerste lid bepaald: «de verdachte of diens raadsman» en in het tweede lid: «de verdachte en diens raadsman»?

Het was de leden van de **PvdA**-fractie opgevallen, dat in het voorgestelde art. 226a, eerste lid, Sv (en mutatis mutandis overigens ook in het voorgestelde art. 190, tweede lid, Sv) naast de officier en de getuige, ook de verdachte en diens raadsman de bevoegdheid krijgen om de rechter-commissaris te verzoeken de identiteit van een getuige verborgen te houden. Zij konden zich voorstellen dat aan deze bepaling het streven ten grondslag lag om de verdediging zoveel mogelijk van gelijke rechten te voorzien, maar overigens konden zij zich niet voorstellen in wat voor situaties deze bepaling enige praktische betekenis zou kunnen hebben. Zij zagen zich dus graag over dat laatste nader geïnformeerd. Voorts vroegen zij of toepassing van deze bepaling er toe zou kunnen leiden, dat de officier van justitie de identiteit van de op de voet van deze bepaling aangewezen «bedreigde getuige» niet kent.

De leden van de **SGP**-fractie vroegen of het wetsvoorstel dat zich uitsluitend lijkt te richten op de groep getuigen die door anonimiteit kunnen worden beschermd, ook iets te bieden heeft voor getuigen voor wie anonimiteit geen oplossing is, omdat het de verdachte maar al te duidelijk is wie de verklaring heeft afgelegd (bijvoorbeeld dader-slachtoffer).

Voorts vroegen zij of het een voorwaarde voor toepasselijkheid van de getuigebeschermingsregels is dat een getuige verklaart dat hij zich bedreigd voelt (en om die reden geen verklaring wenst af te leggen). Of is het ook denkbaar dat een getuige door de officier van justitie, de rechter-commissaris of de rechter «tegen zichzelf in bescherming» wordt genomen, althans in overweging wordt gegeven zijn identiteit verborgen te houden, ofschoon hij zelf daar geen of minder behoefte aan zou hebben?

Artikel 226b

De leden van de **CDA**-fractie wezen erop dat ingevolge het eerste lid van dit artikel de beschikking van de rechter-commissaris onverwijld schriftelijk ter kennis gebracht dient te worden «van de officier van justitie en betekend aan de verdachte en de getuige». Aldus geformuleerd dient een beschikking op vordering van de officier van justitie, of op verzoek van de getuige, ook schriftelijk ter kennis te worden gebracht van de verdachte.

Deze leden vroegen in dit verband of dit de bedoeling is en zo ja, in hoeverre hierdoor de identiteit van de getuige verborgen kan worden gehouden. Indien dit niet de bedoeling is, ware het dan niet beter om te bepalen in art. 226b dat de beschikking ter kennis wordt gebracht aan degene die de vordering c.q. het verzoek heeft gedaan?

Indien het de bedoeling is dat ook de verdachte de beschikking ontvangt omtrent een door de officier van justitie ingediende vordering of een door de getuige ingediend verzoek, brengt dit dan met zich mee dat de verdachte de mogelijkheid heeft om in beroep te gaan tegen een beschikking van de rechter-commissaris waarbij bevolen wordt om de identiteit van een getuige verborgen te houden, gelet op het bepaalde in art. 226b, tweede lid, te weten «Tegen de beschikking staat voor de verdachte binnen veertien dagen ... beroep open ...»? Indien dit alles niet de bedoeling is, waaruit kan dit dan in de tekst van de wet blijken?

2.3 Het verhoor van de bedreigde getuige (artt. 226c-226e)

De leden van de **CDA**-fractie verwezen naar het eerste lid van artikel 226d, waar staat: «...indien het belang van het verborgen blijven van de bedreigde getuige zulks vordert».

Uit artikel 226a, eerste lid, onder a, blijkt dat er bij het verborgen houden van de identiteit van een getuige niet altijd sprake behoeft te zijn van een bedreigde «getuige», maar dat er ook sprake kan zijn van «een andere persoon», die zich met het oog op de door de getuige af te leggen verklaring, bedreigd kan achten.

Betekent het bepaalde in art. 226d, eerste lid, dat indien niet de getuige, maar een andere persoon zich bedreigd kan achten, er in dat geval geen mogelijkheid bestaat om in het belang van het verborgen blijven van de identiteit van de (zelf niet bedreigde) getuige het bijwonen van het verhoor door anderen te verbieden? Zo ja, wat betekent dit dan voor de mogelijke situatie dat het in het belang is van «een andere persoon die zich bedreigd kan achten», dat de identiteit van de getuige verborgen blijft?

Zo nee, waarom bepaalt artikel 226d dan niet: dat indien de rechter-commissaris bevolen heeft dat de identiteit verborgen wordt gehouden en het verborgen blijven van die identiteit zulks vordert.

M.n. geldt dit voor de elders in dit artikel voorkomende «bedreigde getuige».

Ook in artikel 226e wordt de «bedreigde getuige» genoemd. Betekent dit dat indien niet de getuige maar een andere persoon wordt bedreigd, de rechter-commissaris de betrouwbaarheid van de getuige niet behoeft te onderzoeken?

Deze leden verwezen in dit verband ook naar de artikelen 226c en 226f.

2.4 De bevoegdheid van de officier van justitie om dagvaarding van een bedreigde getuige te weigeren (artt. 210, 264, 349)

De leden van de **CDA**-fractie hadden een vraag met betrekking tot artikel 264. Brengt dit artikel niet met zich mee dat het voor de verdachte mogelijk is om bepaalde personen die anoniem een verklaring hebben afgelegd die kan bijdragen aan het bewijs, te traceren, door aan de officier te verzoeken deze personen (die door de verdachte worden verdacht van het afleggen van een anonieme getuigenverklaring) te doen dagvaarden of te doen oproepen? Immers de weigering door de officier van justitie, met redenen omkleed, dient aan de verdachte ter kennis te worden gebracht.

2.5 De voorwaarden om de verklaring van een bedreigde getuige tot het bewijs te bezigen (artikel 342)

Bij de leden van de **PvdA**-fractie rezen enkele vragen ten aanzien van het materiële criterium «ernstige inbreuk op de rechtsorde», als opgenomen in het voorgestelde art. 342, tweede lid, SV, nader uitgewerkt in de begrippen «aard», «het georganiseerd verband» en «de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven».

Met betrekking tot het begrip «aard» vroegen zij of de opsomming van misdrijven voorkomend in de memorie van toelichting (nr. 22 483, nr. 3, blz. 32) als limitatief beschouwd moet worden, zodat de «aard» in geen andere gevallen dan de daar genoemde een rol zou kunnen spelen.

Met betrekking tot het «georganiseerd verband» stelden zij vast, dat dit als een «zelfstandig begrip» dient te worden beschouwd waaraan «door de rechtspraak nadere inhoud zal moeten worden gegeven» (memorie van toelichting, t.a.p.). Dit kwam deze leden rijkelijk vaag voor, zodat zij behoefte hadden aan een nadere beschouwing over de feiten en omstandigheden waaraan de rechtspraak zou kunnen aanknopen om dit begrip de bedoelde nadere inhoud te geven. Meer concreet vroegen zij, in hoeverre een «georganiseerd verband» een misbedrijf ernstiger zou kunnen maken dan wanneer hetzelfde misdrijf buiten een dergelijk verband begaan wordt en hoe dat «georganiseerd verband» dan nader gekwalificeerd zou kunnen worden.

2.6 Geen bewijsbeslissing uitsluitend op grond van verklaringen van anoniemi (artikel 344a)

De leden van de **SGP**-fractie vroegen met het oog op het voorgestelde in dit artikel of het niet wenselijk moet worden geacht de eis te stellen dat er substantieel ander bewijs uit niet-anonieme bron aanwezig is. Zo nee, waarom niet?

3. Slotopmerkingen

De leden van de **PvdA**-fractie wilden ten slotte enige opmerkingen van redactionele aard maken.

- In de voorgestelde invoeging in art. 295 Sv komt ten onrechte het woord «die» voor. (Deze opmerking wordt gemaakt onder erkenning dat ook de bestaande daaraan voorafgaande zinsnede, beginnend met «of van wiens...» om een gelijke reden foutief is.)
- In art. Q staat ten onrechte «artikelen» waar «leden» bedoeld zal zijn.
- In de voorgestelde invoeging in art. 360, eerste lid, Sv, staat ten onrechte «of van schriftelijke bescheiden» i.p.v. «of op (grond van) schriftelijke bescheiden».

De voorzitter van de commissie,
Wagemakers

De wnd. griffier van de commissie,
Hordijk